KINDERRECHTENCOALITIE VLAANDEREN

OKTOBER 2022

STANDPUNT

VER VAN (T)HUIS

WONEN VANUIT KINDERRECHTENPERSPECTIEF

KINDERRECHTENCOALITIE VLAANDEREN

INHOUD

03

SITUERING

04

BELEIDSAANBEVELINGEN

07

HET RECHT OP WONEN IN WETGEVING, BELEID EN PRAKTIJK

07 Wonen in wetgeving en beleid
07 Wonen in de praktijk
- 08 Een betaalbare en kwalitatieve woning
  - 08 Woningeigenaarschap
  - 08 Sociale huurmarkt
  - 09 Private huurmarkt
- 10 Discriminatie
- 11 Dak- en thuisloosheid
- 12 Woonzekerheid

13

DE LINK TUSSEN HUISVESTING EN ANDERE KINDERRECHTEN

13 Een kwaliteitsvolle woning
16 Een kindvriendelijke woning
18 Een aangepaste woning
18 Een betaalbare woning

19

CONCLUSIE

21

EINDNOTEN

Dit standpunt kwam tot stand met de actieve medewerking van Arktos, Kind & Samenleving, SAM Steunpunt Mens en Samenleving, Uit De Marge, UNICEF en Vlaams Welzijnsverbond, een aantal van onze lidorganisaties. De inhoud is gebaseerd op een schriftelijke bevraging van én gesprekken met lidorganisaties en externe partners (1), evenals reeds verschenen literatuur over het onderwerp. De quotes zijn afkomstig van het Alternatief rapport van de kinderen in België aan het Comité voor de Rechten van het Kind van UNICEF (2) en participatieve workshops rond het thema klimaat met kinderen en jongeren op KSA-kamp, georganiseerd door UNICEF en uitgevoerd in samenwerking met de Kinderrechtencoalitie (3).

SITUERING

De woning en de omgeving waarin kinderen opgroeien, spelen een belangrijke rol in hun leven. Een thuis is een plek om samen tijd door te brengen met familie en vrienden, om te studeren, om tot rust te komen. De buurt is een speelveld om op ontdekking te gaan, leeftijdsgenoten te ontmoeten en te sporten en spelen. Kinderen en jongeren hebben immers het recht om in een kwaliteitsvolle woning en buurt op te groeien. Toch is de verwezenlijking van dit grondrecht niet voor elk kind en elke jongere een realiteit. En dat zet ook hun andere rechten sterk onder druk. Het is namelijk moeilijk te studeren wanneer je thuis geen stille ruimte hebt. Sporten en spelen lukt niet als je geen tuin hebt of er geen geschikte publieke ruimte aanwezig is in je woonomgeving. Je kan niet veilig op ontdekking gaan in een buurt met druk autoverkeer.

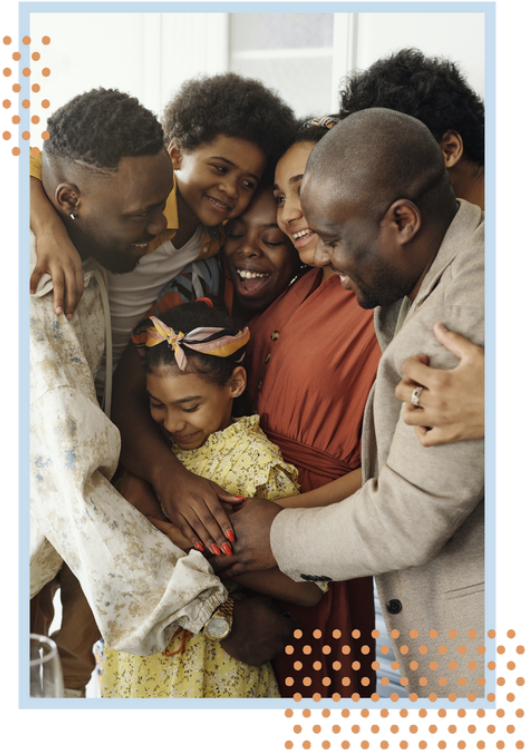

Wanneer kinderen en jongeren geen toegang hebben tot een kwaliteitsvolle woning en buurt, treft dit dus niet enkel hun recht op degelijke huisvesting, maar ook hun recht op onderwijs, vrije tijd, gezondheid, veiligheid, privacy enz. De verwevenheid tussen wonen en andere levensdomeinen is dan ook de achterliggende logica van het Housing First-principe: een kwaliteitsvolle, betaalbare en zekere huisvesting vormt het fundament om andere problemen te voorkomen of aan te pakken (4).

Het uitblijven van antwoorden op de wooncrisis die in Vlaanderen woedt, zette een coalitie van middenveldorganisaties ertoe aan om onder de noemer “Woonzaak” de Vlaamse overheid ter verantwoording te roepen voor het Europees Comité voor Sociale Rechten (5). Ook de Kinderrechtencoalitie sloot zich hierbij aan (6). Bovendien trokken

acht middenveldorganisaties, waaronder drie lidorganisaties van de Kinderrechtencoalitie (7), naar het Grondwettelijk Hof tegen de invoering van nieuwe regels die ernstige inbreuken op het recht op wonen inhouden voor sociale huurders en kandidaat- huurders (8).

Over het thema wonen en de wooncrisis in Vlaanderen is al heel wat inkt gevloeid. In krantenartikels, rapporten, onderzoek, beleid en wetgeving over huisvesting ontbreekt echter vaak een kinderrechtenperspectief (9). Daarom zoomen we in dit standpunt in op het thema wonen met een kinderrechtenbril. Eerst staan we kort stil bij de wetgeving en het beleid inzake wonen. Vervolgens kijken we naar de mate waarin het recht op wonen zich vertaalt in de praktijk, met een specifieke focus op kinderen en jongeren. Ten slotte leggen we de link tussen het levensdomein wonen en andere kinderrechten.

BELEIDSAANBEVELINGEN

- Het uitgangspunt van het huisvestingsbeleid moet steeds zijn: het **maximaal garanderen van de grondrechten van iedereen, inclusief van kinderen**. De mate waarin iemands recht op wonen gerealiseerd kan worden, mag niet afhankelijk zijn van diens huidige of vroegere verblijfplaats. Dit leidt immers tot ongelijkheden in de verwezenlijking van dit grondrecht.
- Heb bij het ontwikkelen en implementeren van het woonbeleid steeds **aandacht voor de impact op de verwezenlijking van de rechten van kinderen**, in het bijzonder kinderen in kwetsbare huishoudens zoals eenoudergezinnen en gezinnen met een laag inkomen.
- Voer een **verbod op uithuiszetting** in wanneer een kind betrokken is.
- Maak het **Fonds ter bestrijding van uithuiszetting** breder bekend en toegankelijker.
- Bouw in elke regio **(boven)lokale meldpunten uit ter preventie van uithuiszetting**. Voer onderzoek naar de effectiviteit van deze meldpunten.
- Bouw **cliënt- en woongerichte oplossingen** verder uit, zodat gezinnen met kinderen niet in een groepsgerichte opvang terechtkomen. Noodwoningen en studio- opvang zijn een meer gezins- en kindgericht alternatief.
- Werk de **wachtlijsten voor sociale woningen** weg door het bouwtempo drastisch op te voeren. Voorzie in een effectieve controle en sanctionering van gemeenten die zich niet aan het bindend sociaal objectief (BSO) houden. Voorzie ook financiële ondersteuning voor gemeenten die al over vijftien procent sociale woningen beschikken, maar toch bereid zijn sociale woningen bij te bouwen. Maak een **nieuw BSO** dat gebaseerd is op de werkelijke woonnood. Ken onmiddellijk, en bij voorkeur automatisch, **ondersteuning** toe aan personen die op de wachtlijst voor een sociale woning staan en daarom op de private huurmarkt zijn aangewezen.
- Maak de **huursubsidie en huurpremie toegankelijker** om betaalbaarheid te garanderen. Verspreid hier voldoende informatie over, die zich ook specifiek richt

tot jongeren en kwetsbare huishoudens. Streef op langere termijn naar de invoer van een stelsel van 'geconventioneerde' huur (10).

- Voer een degelijk **antidiscriminatiebeleid**, dat verder gaat dan zelfregulering door de immosector. Dit kan onder meer door middel van onafhankelijke praktijktesten, die kunnen worden ingezet voor sensibiliserende, controlerende en sanctionerende doeleinden.

> *Vanuit het middenveld, onder de noemer 'praktijktestennu', zijn tools en tips ontwikkeld over hoe zulke praktijktesten te implementeren (11).*

- Voorzie meer plaatsen waar kinderen samen met hun **ouders met een handicap of met een psychiatrische problematiek** aangepast kunnen wonen onder begeleiding.
- Zet in op alternatieve woonvormen. Faciliteer **samenwonen** door ervoor te zorgen dat personen die ervoor kiezen om samen te wonen hun uitkering niet (gedeeltelijk) verliezen (12). Moedig projecten aan die aan de slag gaan met **leegstaande gebouwen of terreinen** als woonoplossing voor kwetsbare personen en gezinnen. Schaal zulke projecten op indien ze succesvol blijken.

> *Via het WoonBox- model van Saamo worden leegstaande gebouwen herbestemd voor sociaal wonen (13).*
> *Het Woonmobiel- project van Saamo biedt huisvesting aan acht thuisloze mannen op een braakliggend terrein in Brussel (14).*

- Stimuleer **laagdrempelige ondersteuningsinitiatieven voor dak- en thuisloze kinderen en jongeren**. Projecten die hierrond werken, moeten worden aangemoedigd en opgeschaald indien ze succesvol blijken.

> *Inloophuis Osso van Arktos biedt dak- en thuisloze jongeren tussen 18 en 25 jaar een laagdrempelige plek voor ondersteuning in een huiselijke omgeving (15).*
> *Vzw Homie biedt in Hasselt via een caravan aan één jongvolwassen dak- en thuisloze tussen de 18 en 25 jaar onderdak, bed, bad, brood en begeleiding op diverse levensdomeinen (16).*

- Zet verder in op het stimuleren van **kindvriendelijke buurten**, met onder andere aandacht voor participatie van kinderen en jongeren, groene ruimte, speelinfrastructuur en verkeersveiligheid.

> *De website van Kind & Samenleving bevat kennis, goede praktijken en aanbevelingen voor kind- en jongerenvriendelijke buurten (17).*
> *Op de website 'Loslopend Kind' van Kind & Samenleving zijn heel wat handvatten en good practices beschikbaar om vorm te geven aan publieke ruimte die zelfstandige verplaatsingen van kinderen en jongeren mogelijk maakt (18).*

Jonge Wegweters is een actieprogramma van Kind & Samenleving en Bataljong om jongeren te betrekken bij het (boven-)lokale mobiliteitsbeleid én op een participatieve manier te analyseren welke impact het mobiliteitsbeleid heeft op hun autonome en duurzame verplaatsingen (19).

- Zet in op **dataverzameling en onderzoek** over de woonsituatie van kinderen (en hun gezin) en de impact op andere levensdomeinen. Er is onder meer nood aan cijfermateriaal over het aantal kinderen in dak- en thuisloosheid, het aantal minderjarigen dat in een sociale woning opgroeit of op de wachtlijst staat en het aantal minderjarigen dat betrokken is bij een uithuiszetting. Er is ook meer onderzoek nodig over de impact van ondermaatse en onzekere huisvesting op de gezondheid, onderwijskansen en vrijetijdsbesteding van kinderen.

HET RECHT OP WONEN IN WETGEVING, BELEID & PRAKTIJK

WONEN IN WETGEVING EN BELEID

Het recht op degelijke huisvesting wordt in verschillende wetgevende instrumenten op internationaal, Europees en nationaal niveau gewaarborgd (20). Ook het Kinderrechtenverdrag bevat een bepaling over het recht op huisvesting, als onderdeel van het recht op een toereikende levensstandaard "in overeenstemming met de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind" (21).

De Vlaamse Codex Wonen verankert het recht op wonen voor Vlaanderen:

Iedereen heeft recht op menswaardig wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd (22).

Naast wetgeving besteden verschillende beleidsplannen op internationaal en Vlaams niveau aandacht aan het belang van degelijke huisvesting, al dan niet met bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren (23). Het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 (JKP) zet in op gezonde en leefbare buurten, waaronder "gerichte acties op vlak van infrastructuur, woonbeleid en mobiliteit" (24). Het plan verwijst naar het verhogen van de aandacht voor kinderen en jongeren in het lokale woonbeleid, door proefprojecten inzake experimentele woonvormen die zich richten op kwetsbare doelgroepen, waaronder jongvolwassenen (25). Bovendien besteedt het JKP aandacht aan de ondersteuning van lokale besturen bij de uitwerking van hun woonbeleid, met aandacht voor de positie van kinderen en jongeren (26).

WONEN IN DE PRAKTIJK

Ondanks de beleidsplannen en regelgeving die aandacht besteden aan het recht op degelijk wonen, is de verwezenlijking van dit recht niet voor iedereen een realiteit. In 2019 uitte het VN- Kinderrechtencomité haar bezorgdheid over de discriminatie van kinderen in armoede en met een handicap op de woningmarkt, de ontoereikende huisvesting, de dakloosheid en de gedwongen uithuiszettingen in België (27). Het Comité riep de Belgische overheid op om de strijd tegen kinderarmoede op te voeren en ervoor te zorgen dat àlle kinderen van het recht op degelijke huisvesting kunnen genieten (28). Het VN-Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten wees de Belgische

overheid in 2020 onder andere op het gebrek aan sociale huisvesting en een gecoördineerd huisvestingsbeleid (29). Uit vergelijkend onderzoek blijkt dat huishoudens met kinderen in België en andere EU- lidstaten in het algemeen een hoger risico lopen op ernstige woningnood dan de algemene bevolking (30).

Een betaalbare en kwalitatieve woning

Woningeigenaarschap

Een eigen woning verwerven vereist een grote financiële investering. Kopers uit de laagste inkomenscategorieën zijn dan ook vaak 'noodeigenaars' (kunnen hun woning onvoldoende onderhouden, waardoor de kwaliteit ondermaats wordt) of 'noodkopers' (kopen woningen van ondermaatse kwaliteit, en hebben niet de financiële middelen om de kwaliteit op te krikken) (31).

Woningeigenaarschap speelt een rol in de reproductie van ongelijkheden over generaties heen. Iemand met ouders die nooit een eigen woning hebben verworven, zal immers geen woning erven. Zo hebben de mogelijkheden en keuzes van de vorige generaties ook een impact op de woonsituatie van huidige generaties, en de ongelijkheid die er binnen eenzelfde generatie is met betrekking tot woningeigenaarschap (32).

Tegenover het gebrek aan betaalbare en kwalitatieve woningen, staat de problematiek van leegstand van gebouwen. In Vlaanderen stonden er in 2016 meer dan 23.000 panden leeg, waarvan ruim 16.000 woningen (33).

Sociale huurmarkt

Gezinnen die geen huis kunnen of willen verwerven, zijn aangewezen op de huurmarkt. Wie aan de voorwaarden voldoet, heeft in principe recht op een sociale woning. De wachttermijnen voor een sociale woning bedroegen in 2021 gemiddeld bijna vier jaar (34), en voor grote gezinnen lopen deze termijnen nog meer op. Hoewel ze dus recht hebben op een sociale woning, zijn deze gezinnen aangewezen op de private huurmarkt (zie verder).

Om recht te hebben op een sociale woning, moet aan een reeks voorwaarden worden voldaan. De standaardvoorwaarden hebben betrekking op leeftijd (meerderjarigheid, met enkele uitzonderingen), inkomen, onroerend bezit en inschrijving in het bevolkings-

of vreemdelingenregister. Bij de toewijzing van sociale woningen wordt er gekeken naar welk type huisvesting het gezin in kwestie nodig heeft: de grootte van het gezin bepaalt de grootte van de woning. Daarbij wordt er steeds gestreefd naar een rationele bezetting van de woning. Bovenop de standaardregels kunnen lokale besturen kandidaten selecteren op basis van lokale binding (35), en kunnen ze zelf doelgroepen omschrijven die voorrang krijgen bij de toewijzing.

Recent werkte de Vlaamse regering een nieuw toewijzingssysteem uit, dat in 2023 wordt uitgerold (36). In dit systeem zal het criterium van lokale binding vereist zijn voor tachtig procent van de toewijzingen. Dit houdt in dat een kandidaat minstens vijf van de afgelopen tien jaar onafgebroken in de gemeente of het werkingsgebied van de woonmaatschappij moet wonen, om aanspraak te maken op een sociale woning (37). Voor maximum dertig procent van de toewijzingen waarvoor het criterium lokale binding geldt, zullen lokale besturen een beleid voor specifieke doelgroepen kunnen uitwerken (38).

Voor de overige twintig procent van de toewijzingen zal het criterium van lokale binding niet gelden. De Vlaamse regering heeft voor dit aandeel een limitatief aantal doelgroepen met een kwetsbaarheid bepaald waaraan voorrang kan worden verleend. Eén van deze doelgroepen bestaat uit jongeren die zelfstandig wonen of gaan wonen met begeleiding door een erkende dienst. Verder komen kinderen en jongeren niet specifiek aan bod in deze limitatieve opsomming (39).

Een dergelijk systeem waarbij lokale binding vereist is voor tachtig procent van de toewijzingen, veroorzaakt in de praktijk uitsluiting van mensen in armoede en nieuwkomers. Praktijkwerkers geven immers aan dat de meest kwetsbare groepen vaker verhuizen (o.m. omwille van kwaliteitsgebreken, uithuiszettingen, precaire arbeidssituaties, huiselijk geweld...), waardoor de vereiste lokale binding hun kansen op een sociale huurwoning drastisch vermindert (40). Ook voor jongeren met een jeugdhulpervaring is het erg moeilijk om aan de vereiste lokale binding te voldoen.

Private huurmarkt

Wie niet over een eigen woning beschikt en geen recht heeft op een sociale woning of op de wachtlijst terecht komt, is aangewezen op de private huurmarkt. Hier zijn sociaaleconomisch kwetsbare gezinnen dan ook oververtegenwoordigd. De vraag naar woningen is er groter dan het aanbod. Gezinnen moeten concurreren met elkaar, waardoor de meest kwetsbare huishoudens aangewezen zijn op de goedkoopste en

minst kwaliteitsvolle woningen. Onderzoek wijst uit dat 56 procent van de huurwoningen van private huurders uit de laagste inkomensgroepen niet aan de minimale kwaliteitsvereisten voldoet (41). Uit de Woonsurvey van 2018 (42) bleek dat de woningkwaliteit van eigenaars (net als in 2013) beter was dan die van huurders. Bovendien stelden de onderzoekers vast dat er op de huurmarkt een segment slechte woningen blijft bestaan waar zich voornamelijk kwetsbare gezinnen bevinden, waaronder eenoudergezinnen en gezinnen met een laag inkomen (43).

Bovendien besteden heel wat huishoudens op de private huurmarkt een te groot aandeel van hun inkomen aan woonkosten (zie verder). Het gaat voornamelijk om kwetsbare huishoudens (44) en grote gezinnen. Zij komen vaker in te dure woningen en/of woningen van beperkte kwaliteit terecht (45).

Gezinnen die internationale bescherming hebben verkregen, maken door de vereiste lokale binding minder kans op een sociale huurwoning (zie eerder) en moeten zich dus tot de private huurmarkt wenden. Daar worden ze geconfronteerd met betaalbaarheidsproblemen en discriminatie (zie verder). Heel wat nieuwkomers blijven dan ook langer in het opvangsysteem. Zo draagt hun gebrekkige toegang tot een geschikte woning ook bij tot het tekort aan opvangplaatsen voor asielzoekers (46).

Ook jongeren die de jeugdhulp verlaten en een eigen plek zoeken, botsen op drempels op de private huurmarkt. Vanuit de jeugdhulpvoorziening gaat er vaak erg veel tijd naar het zoeken van een geschikte woning voor de jongere, waardoor er weinig tijd en middelen overblijven voor ondersteuning op andere vlakken. Bovendien willen sommige verhuurders enkel aan deze jongeren verhuren als de jeugdhulpvoorziening garant staat. Zo blijft de jongere echter in een afhankelijke positie zitten (47). De moeilijkheden die jongvolwassenen met een jeugdhulpervaring ondervinden op de woonmarkt vertalen zich in de cijfers over dak- en thuisloosheid. Maar liefst 24 procent van de jongvolwassen dak- en thuislozen zijn jeugdhulpverlaters (48).

Discriminatie

Discriminatie is geen zeldzame praktijk op de woningmarkt. Alle praktijktesten die op lokaal niveau werden uitgevoerd tussen 2015 en 2022, tonen aan dat er sprake is van discriminatie (49). Uit cijfers van 2021 blijkt dat van de dossiers die in dat jaar bij Unia werden geopend naar aanleiding van (vermeende) discriminatie in de sector goederen

en diensten, de meerderheid betrekking had op de sector huisvesting (320 van de 698 dossiers). Discriminatie op basis van het criterium vermogen kwam het vaakst voor (40,8 procent), gevolgd door 'raciale' criteria (30,5 procent) en handicap (10,5 procent). De meerderheid van deze dossiers had betrekking op de private woningmarkt (83,8 procent) (50). Onderzoek van Unia in 2014 toonde aan dat heel wat verhuurders hun woning liever niet verhuren aan gezinnen met kinderen en alleenstaande ouders. Als reden geven zij aan dat kinderen meer schade toebrengen aan de woning, kinderen de rust in een gebouw verstoren en gezinnen met kinderen moeilijker uit huis te zetten zijn indien er zich problemen voordoen. Wat alleenstaande ouders betreft, bestaat bij verhuurders voornamelijk de vrees voor betalingsproblemen (51).

Dak- en thuisloosheid

Wie geen toegang heeft tot de eigendomsmarkt, de private huurmarkt of een sociale woning, komt in dak- en thuisloosheid terecht. Er bestaan weinig cijfers over de omvang van deze groep. Uit de nulmeting van dak- en thuislozen in Vlaanderen van 2013 en 2014, bleek dat één op drie minderjarig is (52). Meer dan de helft van deze kinderen (53 procent) leefde samen met een alleenstaande ouder. Acht procent van de kinderen had een alleenstaande ouder die elders verbleef dan zijzelf (53).

Een telling van dak- en thuisloosheid in Zuid-West- Vlaanderen in oktober 2021, wees uit dat bij 27 procent van de getelde dak- en thuisloze personen minderjarige kinderen direct betrokken waren bij de woonsituatie. De grootste groep van deze kinderen verbleef in opvang en tijdelijk verblijf (44,7 procent). Een tweede grote groep bij familie of vrienden (22,8 procent) en een derde grote groep verbleef in een woning met dreigende uithuiszetting (21,7 procent). Het valt op dat bijna de helft (47 procent) van de getelde dak- en thuisloze personen met direct betrokken kinderen niet de Belgische nationaliteit had. Een grote groep dak- en thuisloze ouders met direct betrokken kinderen waren alleenstaand (47 procent). Een derde van de dak- en thuisloze ouders met direct betrokken kinderen had een inkomen (uit arbeid en/of via een leefloon). De meerderheid van de dak- en thuisloze ouders met direct betrokken kinderen waren minder dan een jaar dak- of thuisloos (53 procent). Ongeveer één op vier van deze ouders was langer dan een jaar dak- of thuisloos (23 procent) (54).

Voor personen in dak- en thuisloosheid zijn een opvangsysteem (georganiseerd binnen

het Vlaams welzijnsbeleid) en noodwoningen (georganiseerd door lokale besturen) beschikbaar, maar ook hier is er onvoldoende capaciteit. Bovendien verloopt de doorstroming naar de reguliere woonmarkt bijzonder moeilijk (55).

Dak- en thuisloosheid treft ook (niet- begeleide) minderjarige asielzoekers. Een tekort aan capaciteit om asielaanvragen te registreren en een gebrek aan opvangplaatsen voor asielzoekers leidt ertoe dat ook kinderen en jongeren op straat terechtkomen (56). Asielzoekers, waaronder minderjarigen, die er wel in slagen om een aanvraag in te dienen en een opvangplaats krijgen, moeten door vertragingen in de behandeling van hun dossier langdurig in grootschalige centra wonen met beperkte begeleiding en privacy, en in grote onzekerheid (57).

Daarnaast is er een groep van jonge niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die in Brussel en in andere grote steden op straat verblijven. Het gaat onder meer om minderjarigen op doorreis die de politie en overheid wantrouwen en zich niet willen onderwerpen aan de identificatie- en registratieprocedure (58), en om Maghrebijnse straatjongeren die zich moeilijk kunnen schikken naar de gangbare structuur die wordt opgelegd in opvangcentra. Op straat worden zij blootgesteld aan middelengebruik, criminaliteit en geweld (59)

Woonzekerheid

In 2020 werden meer dan tienduizend gezinnen (gemiddeld tweehonderd gezinnen per week) in Vlaanderen bedreigd met uithuiszetting, waaronder ook gezinnen met kinderen (60). Er zijn geen recente cijfers beschikbaar van het aantal bij uithuiszettingen betrokken kinderen. Cijfers van 2014 geven aan dat van alle procedures tot uithuiszetting die in dat jaar werden opgestart, bij één op de vier rechtstreeks kinderen betrokken waren. Niet elke procedure leidt echter tot een daadwerkelijke uithuiszetting (61). Uit de nulmeting van dak- en thuislozen in Vlaanderen van 2013 en 2014 bleek dat huurachterstal (81 procent) de voornaamste reden voor uithuiszetting was (62). De meeste kinderen (26 procent) van de nulmeting bevonden zich op het moment van de meting al één tot drie jaar in een onzekere woonsituatie (63). Het Fonds ter bestrijding van uithuiszetting (62), waar het OCMW de huurachterstal dat het betaald heeft aan de verhuurder kan recupereren, is onvoldoende bekend (65).

Ook kwaliteitsgebreken kunnen de woonzekerheid onder druk zetten. Huishoudens en andere belanghebbenden kunnen melding maken van een huurwoning die niet aan de kwaliteitsvereisten voldoet. De bewoners kunnen dan echter gedwongen worden hun huurwoning te verlaten, zonder dat er een garantie is op degelijke, betaalbare en stabiele herhuisvesting (66).

DE LINK TUSSEN HUISVESTING EN ANDERE KINDERRECHTEN

Wanneer we het recht op degelijke huisvesting onder de loep nemen, komen ook andere kinderrechten in het vizier (67). Zo komen onder meer het recht op gezondheid, onderwijs, vrije tijd en privacy in het gedrang wanneer het recht op wonen niet gegarandeerd is.

EEN KWALITEITSVOLLE WONING OM GEZOND OP TE GROEIEN

> In mijn kamer zit er schimmel op de muren.

De gebrekkige kwaliteit van woningen en de bredere woonomgeving brengen verschillende gezondheidsrisico's met zich mee. Over het algemeen zijn huurders en kwetsbare huishoudens zoals eenoudergezinnen en gezinnen met een laag inkomen oververtegenwoordigd in de groep die in huisvesting van slechte kwaliteit en/of onaangepaste huisvesting woont. Onderzoek wijst immers uit dat hun woningen meer last hebben van vochtproblemen (68), gebrekkige energieëfficiëntie (69), gebrek aan sanitaire voorzieningen (70), risico's op CO- intoxicatie (71), geluidshinder (wat huishoudens in armoede betreft) (72) en ruimtegebrek (73). Ook kampen deze huishoudens vaker met energie- en waterarmoede (74), wat onder meer veroorzaakt wordt door kwaliteitsproblemen in de woning (75).

> Bij ons regent het binnen.

Kwetsbare huishoudens en huurders worden dus ook meer blootgesteld aan de gezondheidsrisico's die met hun gebrekkige woonkwaliteit gepaard gaan. **Vochtproblemen** kunnen schimmelvorming veroorzaken en verhogen het risico op allergische reacties, ademhalingsproblemen en astma (76). In België leeft 18,8 procent van de kinderen in een woning met vocht of schimmel (77). In vergelijkend onderzoek bevindt België zich bij de groep landen die het slechtst scoort in vergelijking met andere EU-lidstaten wat betreft vochtproblematiek in de woningen van huishoudens met kinderen (78).

Huishoudens die met **energiearmoede** kampen, lijden vaker aan chronische ziekten of gezondheidsproblemen (79). Bovendien maken zij vaker gebruik van bijkomende verwarmingstoestellen die risico's op brand, verstikking en vergiftiging met zich meebrengen (80). De ongeziene stijgingen van de energieprijzen de laatste maanden verhogen het risico op energiearmoede. In een bevraging van de Gezinsbond van april 2022 geeft één op de vier respondenten aan het moeilijker te hebben om de energiefactuur te betalen. Voor alleenstaanden met kinderen gaat het om 43 procent. 81 procent van de respondenten neemt zich voor om te bezuinigen op verwarming (81). In 2019 had al bijna vijf procent van de huishoudens met kinderen in België moeite om hun woning te verwarmen. Voor huishoudens in armoede ligt dat aandeel drie keer zo hoog (82).

Ruimtegebrek (83) kan onder meer luchtweginfecties en hersenvliesontsteking veroorzaken door de snellere overdracht van micro- organismen (84). Ook beperkt overbezetting de ruimte voor kinderen om te spelen, wat een impact heeft op hun ontwikkeling en gezondheid. Bovendien leidt het ook tot spanningen tussen gezinsleden, wat opnieuw risico's inhoudt voor de mentale en fysieke gezondheid (85).

In oudere woningen kunnen de aanwezigheid van loden waterleidingen of loodhoudende verven loodintoxicatie veroorzaken (86). Chronische loodintoxicatie veroorzaakt onder meer constipatie, buikpijnen, aantasting van het zenuwstelsel en de nieren en voortplantingsproblemen. De gevolgen zijn ernstiger bij jonge kinderen (87). In België leeft 7,8 procent van de kinderen met verhoogde loodwaarden in het bloed (88).

Ook blootstelling aan asbest in de woning of woonomgeving is schadelijk voor de gezondheid, vooral permanente blootstelling aan vrije asbestvezels op jonge leeftijd. Dit kan verschillende aandoeningen veroorzaken, waaronder kanker (89). In 2016 schatte OVAM dat er in en rondom woningen, scholen, bedrijven en openbare gebouwen nog ongeveer 1,9 miljoen ton asbesthoudende materialen terug te vinden waren (90).

> Er zijn enkele parken in de wijk, maar er zijn geen glijbanen en geen speelpleinen.
>
> Natuur is belangrijk, anders hebben we geen zuurstof. - kind, 9 jaar

Niet enkel de woning zelf, maar ook de **omgeving** daarrond heeft een impact op de gezondheid van gezinnen. Het is belangrijk voor de mentale en fysieke gezondheid van kinderen dat ze hun buurt op een veilige en gezonde manier kunnen verkennen (91). De aanwezigheid van **groene ruimte** en **recreatieve infrastructuur** heeft een positieve invloed op hun welzijn. Het stelt hen in staat om te spelen, te sporten en sociale contacten te onderhouden. Voor kinderen die op een kleine oppervlakte wonen en/of geen tuin hebben, is dit nog belangrijker (92).

> Auto's geven slechte zuurstof af. De natuur wordt slechter door auto's.
> - kind, 7 jaar

Ook **bronnen van verontreiniging in de buurt** hebben een negatieve impact op de gezondheid. Kinderen zijn extra kwetsbaar voor de effecten van **luchtverontreiniging**. Ze hebben een kleinere longcapaciteit, een onderontwikkeld immuunsysteem en zijn kleiner van gestalte waardoor ze zich vaak dichter bij bronnen van pollutie bevinden. Luchtverontreiniging wordt onder meer veroorzaakt door autoverkeer, industrie en landbouw. Onderzoek toont een verband aan tussen luchtverontreiniging en vroeggeboorte, een laag geboortegewicht, obesitas, onvolgroeide longcapaciteit, astma, allergieën, hersenschade, leukemie en verminderde prestaties van het werkgeheugen (93). In Europa veroorzaakt verontreinigde lucht meer sterfgevallen dan tabak (94).

Pesticidevervuiling, onder meer veroorzaakt door landbouwactiviteiten, kan worden gelinkt aan problemen met het zenuwstelsel, de spijsvertering, het reproductieve

systeem, het immuunsysteem, ontwikkelingsproblemen en leukemie. In België leeft 8,9 procent van de kinderen in een gebied met een hoog risico op pesticidevervuiling (95).

EEN KINDVRIENDELIJKE WONING EN BUURT OM TE LEREN EN TE SPELEN

> We hebben maar één bureau. Dat is vooral vervelend nu de examens eraan komen. We kunnen niet allebei op onze slaapkamer studeren. De een zit dus aan de keukentafel, en de ander op het bed.

De woonsituatie van kinderen heeft een impact op de mate waarin zij hun recht op onderwijs kunnen verwezenlijken. Overbevolking van een woning kan ervoor zorgen dat kinderen moeilijk kunnen studeren omdat er geen stille ruimte ter beschikking is. In België heeft negen procent van de vijftienjarige leerlingen geen eigen bureau en stille ruimte om te studeren (96). Uit cijfers van Statbel blijkt dat huurders kwetsbaarder zijn voor deze problematiek: veertien procent van de kinderen uit huishoudens die huurder zijn heeft geen geschikte plaats om hun huiswerk te maken. In huishoudens die eigenaar zijn ligt dit cijfer beduidend lager: één procent (97).

De onderwijscontinuïteit van kinderen en jongeren die zich in een onzekere woonsituatie bevinden, bijvoorbeeld door dak- en thuisloosheid, komt in het gedrang door het veelvuldig verhuizen van de ene naar de andere opvangplaats of (tijdelijke) woning. Ook de stress door de moeilijke huisvestingssituatie en de armoede die daaraan verbonden is, kan voor problemen zorgen op school. Bovendien kunnen de mentale en fysieke gezondheidsproblemen die worden veroorzaakt door gebrekkige huisvesting, de leerprestaties van kinderen en jongeren beïnvloeden (98).

> Het is beter dat je buiten zit dan binnen. Want buiten kan je meer spelen dan binnen. Binnen verveel je je meer, buiten niet. - kind, 8 jaar

Ook wat hun recht op vrije tijd betreft, speelt de woonst en ruimere woonomgeving een belangrijke rol voor kinderen. Voor de ontwikkeling van kinderen is het belangrijk dat ze voldoende ruimte hebben om te spelen en te bewegen. In een overbevolkte woning is dat niet evident (zie eerder). Omdat kinderen in een onzekere woonsituatie veelvuldig verhuizen, hebben ze een steeds veranderend sociaal netwerk. Dit heeft een impact op hun vrijetijdsbesteding. Ze moeten steeds opnieuw vrienden maken en aansluiten bij hobby's is moeilijk, omdat het gezin de kosten niet kan dragen of omdat ze niet weten waar ze uiteindelijk terecht zullen komen. Kinderen die in een opvangvoorziening verblijven, hebben ook niet altijd toegang tot speelruimtes en vrienden uitnodigen is soms niet toegestaan. Sommige kinderen kiezen er bewust voor om geen vrienden uit te nodigen, omdat ze zich schamen voor hun woonsituatie (99).

> Wanneer je in de richting van de stad loopt, zie je al snel mooie gebouwen, maar hier in de wijk zijn de huizen lelijker.

Gebrekkige woningen zijn vaak gelegen in buurten van ondermaatse kwaliteit (100). In een buurt met veel pleintjes, open groene ruimte, speeltuinen enz. is het aangenaam om te spelen en vrienden te ontmoeten. Voor kinderen die op een kleine oppervlakte wonen en/of geen tuin hebben is dit des te belangrijk (101) Ook de verkeersveiligheid in de buurt speelt een rol. In een buurt met weinig autoverkeer en met veilige wandel- en fietsinfrastructuur kunnen kinderen en jongeren zich makkelijker zelfstandig verplaatsen. Dit verlaagt de drempel om buiten vrije tijd door te brengen en zich zelfstandig tussen hobby's en thuis te verplaatsen (102).

> Het is niet leuk dat er alleen auto's en grijs is.
> - kind, 8 jaar

Bovendien speelt de verkeersveiligheid in de woonomgeving ook een rol voor de verplaatsingen tussen thuis en de school. Vias Institute, het Belgisch instituut voor verkeersveiligheid, berekende dat tussen 2017 en 2021 jaarlijks gemiddeld 2250 kinderen gewond raakten bij een ongeval naar of van school, ofwel dertien kinderen per schooldag. Het risico op een letselongeval ligt plots 66 procent hoger bij twaalfjarigen dan bij elfjarigen, omdat dat de leeftijd is waarop veel kinderen zelfstandig naar school beginnen gaan (103).

EEN AANGEPASTE WONING MET VOLDOENDE PRIVACY

Voor wie in een overbezette woning leeft, is privacy niet evident: een kamer delen met ouders en/of broers en zussen, geen rustige plek hebben om te studeren, nergens rust kunnen vinden, zijn enkele van de stressfactoren waar kinderen mee te maken krijgen. Alweer is overbezetting een problematiek die voornamelijk huurders en gezinnen met een laag inkomen treft (104).

In België en andere EU- lidstaten lopen huishoudens met kinderen een hoger risico op overbevolking dan de algemene bevolking (105). Voor grote gezinnen is het erg moeilijk om een aangepaste woning te vinden. De wachttermijnen voor een sociale woning zijn voor zulke gezinnen extra lang (106). In 2021 had 14,83 procent van de kandidaat-sociale huurders een huishouden van vijf of meer leden (107). Grote gezinnen zijn bovendien ook kwetsbaar voor discriminatie op de woonmarkt (zie eerder) (108).

> Ik woon met mijn familie in een centrum. Ik slaap in een kamer met mijn mama, mijn zus en mijn oudere broer. Ik kom weinig uit mijn kamer omdat er zoveel mensen in dit centrum zijn. Ik zou liever in een huis wonen.
> - jongere die in opvangcentrum verblijft, 15 jaar

Ook gezinnen die in een opvangvoorziening verblijven, kampen met een gebrek aan privacy. Ze moeten heel wat ruimtes en infrastructuur met anderen delen, wat ook het 'normale' gezinsleven verstoord (109). Het gebrek aan privacy zet het mentaal welzijn en de relaties tussen gezinsleden onder druk (110).

EEN BETAALBARE WONING VOOR EEN GOEDE LEVENSSTANDAARD

> Mijn moeder werkt niet dus wij zijn zogenaamd arm. Nu hebben we geen geld voor eten, school en appartement. Wij zijn allemaal nu zooooo ongelukkig. Straks belanden wij op straat. Niemand kan ons helpen. Het kan zelfs zijn dat wij echt nooit meer naar school kunnen gaan.

Het VN-Kinderrechtenverdrag waarborgt het recht op een levensstandaard die toereikend is voor de ontwikkeling van kinderen. Artikel 27 stelt dat overheden passende maatregelen moeten nemen om zij die verantwoordelijk zijn voor de zorg van een kind te ondersteunen in de verwezenlijking van dit recht, in het bijzonder wat betreft voeding, kleding en huisvesting (111).

Onderzoek toont aan dat de samenhang tussen inkomensarmoede en huisvestingsdeprivatie in Vlaanderen en België groter is dan in andere landen (112). Dit is onder meer te wijten aan het feit dat het woonbeleid in België en Vlaanderen onvoldoende een herverdelende functie heeft die maatschappelijke ongelijkheden corrigeert (113).

Wanneer huisvesting een te groot aandeel van het gezinsbudget inneemt (we spreken dan van een te hoge woonquote) (114), is er weinig financiële ruimte voor andere uitgaven zoals kleding, voeding, schoolkosten, gezondheidszorg en vrijetijdsactiviteiten. Een hoge woonquote zet dus de verwezenlijking van andere rechten onder druk.

In 2018 kende één op vijf huishoudens een betaalbaarheidsrisico, omdat ze meer dan dertig procent van hun inkomen uitgaf aan woonkosten (huur of afbetaling lening). Huishoudens met een te hoge woonquote zijn het meest terug te vinden in de groep private huurders (115). Kwetsbare huishoudens, waaronder eenoudergezinnen, kennen een slechtere woningkwaliteit en lopen een relatief groot betaalbaarheidsrisico (116).

CONCLUSIE

Ondanks de verankering van het recht op wonen in Vlaamse, federale, Europese en internationale wetgeving en de aandacht hiervoor in beleidsdocumenten, is de verwezenlijking van dit recht voor te veel kinderen en jongeren in Vlaanderen geen realiteit. Hoewel er nood is aan meer onderzoek en cijfermateriaal over huisvesting in Vlaanderen, in het bijzonder wat betreft kinderen en jongeren, kunnen we op basis van de bestaande kennis enkele conclusies trekken over dit thema.

Kwetsbare gezinnen zijn oververtegenwoordigd op de huurmarkt. Het gebrek aan betaalbare huurwoningen van goede kwaliteit, in combinatie met de lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen, duwen kinderen en

jongeren uit de meest kwetsbare huishoudens in precaire en onzekere woonomstandigheden. Onder meer eenoudergezinnen, grote gezinnen en gezinnen met een laag inkomen ondervinden grote moeilijkheden in hun zoektocht naar een geschikte woning met het beschikbare gezinsbudget. Discriminatie op de huurmarkt omwille van het hebben van kinderen, een handicap, een migratieachtergrond en/of een laag inkomen bemoeilijkt die opgave.

De woonomstandigheden van kinderen en jongeren vormen het fundament voor hun ontwikkeling en hebben een impact op hun gezondheid, hun onderwijskansen, hun leerprestaties en hun vrijetijdsbesteding. Een overheid die zich wil inzetten voor het realiseren van alle rechten van kinderen en jongeren, investeert dus per definitie in kwaliteitsvolle en betaalbare huisvesting en kindvriendelijke buurten.

De huidige energiecrisis, en ook de klimaatcrisis die de bestaande ongelijkheden nog uitvergroot, maken de uitdagingen waar het Vlaams woonbeleid voor staat des te prangender. Er is meer dan ooit nood aan een overheid die vanuit het perspectief van kinderen, jongeren en de meest kwetsbaren in onze samenleving maatregelen treft om het grondrecht op wonen, dat iedereen toebehoort, maximaal te garanderen.

EINDNOTEN

(1) In het bijzonder willen wij Joy Verstichele, coördinator van het Vlaams Huurdersplatform, bedanken voor zijn waardevol advies en feedback.
(2) What do you think? Alternatief rapport van de kinderen in België aan het Comité voor de Rechten van het Kind. UNICEF, 2018.
(3) Uitgevoerd op 6 juli 2022, n.a.v. Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, UNICEF, 2022.
(4) Housing first België: het werkt! Housing First Belgium.
(5) https://www.woonzaak.be/ Zie ook: Hugo Beersmans, Woonzaak. EPO, 2022.
(6) Waarom de Kinderrechtencoalitie de Woonzaak steunt. Woonzaak, 25 oktober 2021.
(7) Het gaat om de lidorganisaties Uit De Marge, Welzijnszorg en Liga voor Mensenrechten, samen met Vlaams Huurdersplatform, Netwerk tegen Armoede, CAW Groep, SAAMO en ATD Vierde Wereld.
(8) Acht organisaties trekken naar Grondwettelijk Hof wegens schending recht op wonen. Vlaams Huurdersplatform, 14 maart 2022.
(9) De rapporten van het Kinderrechtencommissariaat vormen hier een zeer waardevolle uitzondering op: Advies kinderen en huisvesting. Kinderrechtencommissariaat & Vlaamse Woonraad, maart 2017; Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(10) In dit stelsel kunnen verhuurders, in ruil voor verhuring aan kwetsbare huurders, een aantal voordelen krijgen, waaronder gegarandeerde betaling van een deel van de huurprijs.
(11) Zie PraktijktestenNu.
(12) Solidariteit en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie. Tweejaarlijks verslag 2020-2021, p. 19-20. Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2021.
(13) Het WoonBox- model. Saamo.
(14) WoonMobiel. Saamo; zie ook: Solidair Mobiel Wonen.
(15) Inloophuis Osse. Arktos.
(16) Aanbod. VZW Homie.
(17) Ruimte & omgeving. Kind & Samenleving.
(18) Principes & Goede praktijken en inspiratie. Loslopend Kind.
(19) Jonge Wegweters. Bataljong.
(20) Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens, art. 25.1; Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, art. 11.1; Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, art. 8; Europees Sociaal Handvest (herzien), art. 31 (art. niet geratificeerd door België); Belgische Grondwet, art. 23.3.
(21) Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art. 27.3.
(22) Decreet houdende de Vlaamse Wooncode, 15 juni 1997, BS 19 augustus 1997, art. 3 (opgenomen in de Vlaamse Codex Wonen van 17 juli 2021).
(23) EU- Kindgarantie, para. 10. Raad van de Europese Unie, 14 juni 2021; Woonbeleidsplan Vlaanderen. Vlaamse overheid, 23 maart 2018; Actieplan Vlaams antidiscriminatiebeleid op de private huurmarkt. Vlaamse regering, 20 juli 2018; Actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2020-2024. Vlaamse regering, december 2020; Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024 (VAPA) Vlaamse regering, 2020.
(24) Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 (JKP), p. 39. Departement Cultuur, Jeugd en Media, 2021.
(25) Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 (JKP), p. 39. Departement Cultuur, Jeugd en Media, 2021.
(26) Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 (JKP), p. 40. Departement Cultuur, Jeugd en Media, 2021.
(27) Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, para. 16, 36(b) en 37(b). Comité inzake de Rechten van het Kind, 28 februari 2019.
(28) Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, para. 37. Comité inzake de Rechten van het Kind, 28 februari 2019.
(29) Concluding observations on the fifth periodic report of Belgium, para. 38. Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, 26 maart 2020.
(30) Understanding the housing conditions experienced by children in the EU, p. 4. Europese Commissie, maart 2020.
(31) Hugo Beersmans, *Woonzaak*, p. 59-63. EPO, 2022.
(32) Katleen Van den Broeck en Sien Winters, Denksporen voor een meer rechtvaardige woningfiscaliteit. HIVA KULeuven, 2017.
(33) Schriftelijke vraag over Grond- en Pandendecreet - Leegstandsregister van Valerie Taeldeman aan minister Liesbeth Homans. 28 april 2016, Vlaams Parlement.
(34) Kandidaat-huurders en - kopers. Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), 2022. Zie tabel 'gemiddelde wachttijd (aantal dagen)'.
(35) Lokale binding heeft betrekking op de verblijfsduur in het werkgebied van de verhuurder of in de gemeente waar de sociale woning gelegen is.
(36) Tegen dit nieuwe toewijzingssysteem trokken acht middenveldorganisaties naar het Grondwettelijk Hof (zie eerder).
(37) Bovendien kunnen lokale besturen deze voorwaarde niet afzwakken, maar wel verder aanscherpen. Zie: Lokale binding sinds geboorte. Vlaams Huurdersplatform, 8 maart 2022.
(38) Hugo Beersmans, *Woonzaak*, p. 99-100. EPO, 2022.
(39) Decreet houdende houdende wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen. 9 juli 2021, BS 9 oktober 2021. Het gaat om volgende doelgroepen: 1. personen die dak- en thuisloos zijn of dat dreigen te worden; 2. jongeren die zelfstandig wonen of gaan wonen met begeleiding door een erkende dienst; 3. personen met geestelijke gezondheidsproblemen; 4. personen die in slechte huisvesting wonen; 5. personen die zich in bijzondere omstandigheden van sociale aard bevinden.
(40) Hugo Beersmans, *Woonzaak*, p. 111. EPO, 2022; Advies: (over) leven in armoede. Het woonverhaal van mensen in armoede, p. 12. Vlaamse Woonraad, 3 oktober 2019.
(41) Michael Ryckewaert, Lieve Vanderstraeten en Katrien Van Den Broeck (2015), "De kwaliteit van woningen in Vlaanderen". *Ruimte & Maatschappij*, 7(2), p. 49-69.
(42) In navolging van de Woonsurvey 2005 en het Grote Woononderzoek 2013, werden ongeveer 3000 (referentiepersonen van) huishoudens bevraagd over de kwaliteit van hun woning.
(43) Kristof Heylen en Lieve Vanderstraeten, Wonen in Vlaanderen anno 2018. Steunpunt Wonen, 2019.
(44) Dit zijn o.a. huishoudens met een werkloze referentiepersoon of een zieke of arbeidsongeschikte referentiepersoon, eenoudergezinnen en huishoudens met een laag inkomen.
(45) Kristof Heylen en Lieve Vanderstraeten, Wonen in Vlaanderen anno 2018. Steunpunt Wonen, 2019; Diversiteitsbarometer huisvesting, p. 216-217; 264. Unia, 2014
(46) Minstens 1600 erkende vluchtelingen geblokkeerd in federale en lokale opvang. Orbit vzw, 25 augustus 2022.
(47) Pascal De Decker e.a., *De moeilijke oversteek: wonen na verblijf in gevangenis, bijzondere jeugdzorg of psychiatrie*. Garant, 2014.
(48) Dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen: cijfers en geleefde ervaringen van jongeren. Koning Boudewijnstichting, oktober 2022.
(49) Zie kort overzicht lokale besturen die al correspondentietesten uitvoerden n.a.v. Schriftelijke vraag van Guy D'Haeseleer aan minister Bart Somers: Academische en sensibiliserende praktijktesten discriminatie - Aanmoediging lokale besturen. Vlaams Parlement, 16 juni 2022
(50) Cijferverslag 2021 , p. 36-39. Unia, 2022.
(51) Diversiteitsbarometer huisvesting, p. 216-217; 264-267. Unia, 2014
(52) Evy Meys en Koen Hermans, Nulmeting dak- en thuisloosheid. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Juni 2014. De gedetailleerde cijfers over kinderen werden later berekend op vraag van het Kinderrechtencommissariaat voor Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief (2016).

(53) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 71. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(54) Nana Mertens en Koen Hermans, Dak- en thuislozentelling Zuid-West-Vlaanderen: rapport, p. 39-41. KU Leuven, 1 maart 2022.
(55) Hugo Beersmans, Woonzaak, p. 183-185. EPO, 2022.
(56) De trieste balans na één jaar opvangcrisis: één op vijf asielzoekers in België slaapt op straat. Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 20 september 2022; Wachtrijen voor het Klein Kasteeltje: honderden mensen trotseren de hitte, zonder toegang tot drinkwater of toiletten. Dokters van de Wereld, 19 augustus 2022; Garandeert België nog steeds de rechten van kinderen op de vlucht? Kinderrechtencommissariaat, 29 november 2021.
Sandra Cardoen, "21 minderjarige asielzoekers sliepen vannacht wellicht op straat wegens geen opvangplaats: "Dit dreigde eraan te komen, we zitten in een diepe crisis."" VRT NWS, 12 oktober 2022.
(57) Voor cijfers, zie: Asielstatistieken. Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.
(58) Niet-begeleide minderjarigen op doortocht in België en de nood aan pre-opvang. Caritas International, 2021.
(59) Nood aan een versterkte samenwerking om buitenlandse straatkinderen opvang te bieden en te beschermen tegen geweld. Kinderrechtencommissariaat.
(60) "In 2020 dreigden wekelijks 200 huishoudens hun huurwoning te verliezen." VVSG, 12 juni 2021.
(61) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 132. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(62) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 58. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(63) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 70. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(64) Fonds ter bestrijding van uithuiszetting. Wonen Vlaanderen, geraadpleegd op 30/08/2022.
(65) Hugo Beersmans, *Woonzaak*, p. 155-157. EPO, 2022.
(66) Administratieve procedure ongeschikt- en onbewoonbaarheid. Vlaamse Overheid, geraadpleegd op 01/09/2022.
(67) General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing, para. 9. Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, 13 december 1991.
(68) Kristof Heylen en Lieve Vanderstraeten, Wonen in Vlaanderen anno 2018, p. 44-46. Steunpunt Wonen, 2019.
(69) De volgende indicatoren werden gebruikt om energiezuinigheid te meten: aanwezigheid van een energiezuinige centrale verwarmingsketel, het gebruik van hernieuwbare energie en de aanwezigheid van isolatie (glas, dak, muur, leiding vloer).
(70) Kristof Heylen en Lieve Vanderstraeten, Wonen in Vlaanderen anno 2018, p. 52-54. Steunpunt Wonen, 2019.
(71) Lieve Vanderstraeten & Michael Ryckewaert, Grote Woononderzoek 2013. Deel 3. Technische woningkwaliteit. Steunpunt Wonen, maart 2015.
(72) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 24. UNICEF, 2022.
(73) Kristof Heylen en Lieve Vanderstraeten, Wonen in Vlaanderen anno 2018, p. 62-64. Steunpunt Wonen, 2019.
(74) Barometers energie- en waterarmoede. Analyse en interpretatie van de resultaten 2019. Koning Boudewijnstichting, 2021.
(75) Zie Barometers energie- en waterarmoede. Analyse en interpretatie van de resultaten 2019, p. 8 & 53. Koning Boudewijnstichting, 2021.
(76) Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(77) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 33-34. UNICEF, 2022.
(78) Understanding the housing conditions experienced by children in the EU, p. 8. Europese Commissie, maart 2020.
(79) Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(80) Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(81) Rapport: Koopkracht van gezinnen. Gezinsbond, augustus 2022.
(82) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 22. UNICEF, 2022.
(83) Er is sprake van ruimtegebrek wanneer het huishouden niet beschikt over: een kamer voor het huishouden; een kamer voor elk koppel; een kamer voor elke alleenstaande persoon van 18 jaar of ouder; een kamer voor twee alleenstaande personen van hetzelfde geslacht tussen 12 en 17 jaar; een kamer voor elke alleenstaande persoon van verschillend geslacht tussen 12 en 17 jaar; een kamer voor twee kinderen onder 12 jaar.
(84) Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(85) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 34. UNICEF, 2022.
(86) Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(87) Loodintoxicatie. Antigifcentrum, geraadpleegd op 01/09/2022.
(88) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 25-26. UNICEF, 2022.
(89) Asbestziektes. OVAM.
(90) State of the art: Asbestos. Possible treatment methods in Flanders: Constraints and Opportunities, p. 9. OVAM, 2 maart 2016.
(91) Advies kinderen en huisvesting, p. 39-41. Kinderrechtencommissariaat & Vlaamse Woonraad, maart 2017.
(92) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 39. UNICEF, 2022.
(93) Voor een overzicht van studies, zie: Kindnorm in luchtkwaliteit, p. 3-4. Gezinbond, januari 2020; Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(94) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 19. UNICEF, 2022.
(95) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 26-27. UNICEF, 2022.
(96) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 35. UNICEF, 2022.
(97) Materiële en sociale deprivatie. Statbel, 19 september 2022.
(98) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 79-82. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(99) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 83-86. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(100) Advies wonen en gezondheid. Vlaamse Woonraad, 18 december 2018.
(101) Het grote buitenspeelonderzoek, p. 149-151. Kind & Samenleving, 2020.
(102) Loslopend kind. Kind & Samenleving, geraadpleegd op 31 augustus 2022.
(103) Judit Verstraete, "Dagelijks 13 kinderen gewond bij ongeval naar of van school: enkele tips om het veilig te houden". VRT NWS, 23 augustus 2022.
(104) Sien Winters e.a., Vlaamse woonmonitor 2021, p. 118 - 120. Steunpunt Wonen, 2021.
(105) Understanding the housing conditions experienced by children in the EU, p. 6. Europese Commissie, maart 2020.
(106) Woningen sociale sector. Statistiek Vlaanderen, geraadpleegd op 28 juli 2022.
(107) Kandidaat-huurders en - kopers. Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), 2022. Zie tabel 'gezinsleden kandidaat- huurders'.
(108) Diversiteitsbarometer huisvesting, p. 216-217; 264. Unia, 2014
(109) Dossier (n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief, p. 65. Kinderrechtencommissariaat, oktober 2016.
(110) Innocenti Report Card 17: Places and Spaces. Environments and children's well-being, p. 34. UNICEF, 2022.
(111) Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art. 27. Zie ook Children, cities and housing: rights and priorities. Habitat for Humanity, UN Habitat en UNICEF, Mei 2022.
(112) Deze andere landen zijn Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Spanje.
(113) Caroline Dewilde en Isabelle Pannecoucke, "De 'nieuwe sociale kwestie 2.0': hoe wonen armer maakt", in: Jill Coene e.a. (eds.), Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2018. ACCO, 2018.
(114) De woonquote is de verhouding tussen de uitgaven van een huishouden aan wonen en het totale besteedbare inkomen van dat huishouden.
(115) De zogenaamde 'budgetmethode' (aandeel huishoudens dat na betaling van de woonuitgaven onvoldoende overhoudt om menswaardig deel te nemen aan in de samenleving) leverde in de Woonsurvey van 2018 gelijkaardige resultaten op als de methode van de woonquote.
(116) Kristof Heylen en Lieve Vanderstraeten, Wonen in Vlaanderen anno 2018. Steunpunt Wonen, 2019.

KINDERRECHTENCOALITIE VLAANDEREN

De Kinderrechtencoalitie bundelt de krachten van 31 middenveldorganisaties rond het thema kinderrechten. Door deze NGO's samen te brengen voor overleg, informatie-uitwisseling en gezamenlijke actie creëren we een forum en een netwerk.

Als netwerk kunnen we samen naar buiten treden, wat de impact van de acties van het middenveld verhoogt. Dat komt op zijn beurt de emancipatie van kinderen ten goede.

De Kinderrechtencoalitie ziet toe op de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag in België door:

- Informatie en expertise rond kinderrechten samen te brengen en te verspreiden.
- Kinderrechten actief te promoten en bekend te maken.
- Te rapporteren aan het Kinderrechtencomité in Genève.

www.kinderrechtencoalitie.be